

مختصری از احکام احتضار، غسل، حنوط، کفن و نماز و دفن

انا لله و انا اليه راجعون

احکام احتضار

۱. در هنگام احتضار به هر مسلمانی واجب است که محتضر را پا به قبله کنند؛ یعنی کفی پای وی به سمت قبله باشد. و نیاز به اذن ولی محتضر نیست.
۲. تلقین شهادتین و عقاید بر حق شیعه، در حال احتضار مستحب است؛ تا دم مرگ.
۳. کراهت حضور حائض و جنب نزد محتضر.

بعد از مرگ

۱. استحباب بستن چشم و دهان میت.
۲. استحباب تعجیل در دفن میت.
۳. غسل و حنوط و کفن و نماز و دفن میت مسلمان (از جنین سقط شده چهار ماهه به بالا) واجب است و اگر علم داشته باشیم که درست انجام نشده است، باید تا حد ممکن کارها را با درستی تکرار کرد.
۴. برای غسل و کفن و نماز و دفن میت، باید از ولی او اجازه بگیرند.

غسل

۱. واجب است میت را سه غسل بدهند: اول: به آبی که با سدر مخلوط باشد. دوم: به آبی که با کافور مخلوط باشد. سوم: با آب خالص. مخلوط شدن نباید زیاد باشد که آب مضاف شود. در صورتی که فقط کمی سدر و کافور باشد، از همان استفاده شود و در صورت عدم دسترسی، با سه غسل با آب مطلق انجام شود.
۲. غسل باید مسلمان دوازده امامی و عاقل باشد و آگاه به مسأله باشد.
۳. غسل باید با قصد قربت؛ یعنی برای انجام فرمان خداوند انجام شود.
۴. غسل غسل نا هم جنس، باطل است؛ مگر این که میت بیش از سه سال نداشته باشد یا زن و شوهر باشند؛ اما اگر غسل هم جنس پیدا نشد، محرم، هر چند رضاعی باشد، می تواند غسل بدهد؛ اما اگر میت زن باشد، باید از روی لباس غسل دهند.
۵. نگاه به عورت میت حرام است؛ ولی غسل باطل نمی شود (عورت پوشانده شود و غسل از زیر پوشش انجام شود).

۶. پیش از غسل باید جای از بدن میت که نجس است، پاک شود.
۷. با غسل میت، دیگر نیازی به غسل حیض یا جنابت نیست.
۸. جایز نیست که برای غسل دادن میت مزد بگیرند، ولی مزد گرفتن برای کارهای مقدماتی غسل حرام نیست.
۹. اگر آب پیدا نشد، یا مانعی برای غسل باشد، باید به جای هر غسل، میت را یک تیمم بدهند. اگر بشود با دست خودش و اگر نشود، با دست غسال. (برخی از مراجع مثل آقای مکارم قائل به غسل جبیره ای هم هستند).

احکام حنوط

۱. بعد از غسل واجب است میت را حنوط کنند، یعنی به پیشانی و کف دستها و سر زانوها و سر دو انگشت بزرگ پاهای او کافور بمالند. و مستحب است به سر بینی میت هم کافور بمالند، و باید کافور ساییده و تازه باشد. و اگر به واسطه کهنه بودن، عطر او از بین رفته باشد، کافی نیست.
۲. زدن عطر و مشک و ... به میت مکروه است.
۳. مستحب است، قدری تربت حضرت سید الشهداء علیه السلام با کافور مخلوط کنند. ولی باید از آن کافور به جاهایی که بی احترامی می شود، نرسانند. و نیز باید تربت به قدری زیاد نباشد، که وقتی با کافور مخلوط شد آن را کافور نگویند.
۴. اگر کافور برای غسل و حنوط کافی نباشد، غسل مقدم بدانند و اگر برای حنوط همه اعضاء کافی نبود، پیشانی را مقدم بدانند.
۵. مستحب است دو چوب تر و تازه در قبر همراه میت بگذارند.

احکام کفن میت

۱. میت را باید با سه پارچه که آنها را لنگ و پیراهن و سرتاسری می گویند، کفن نمایند؛ لنگ باید از ناف تا زانو باشد و اطراف بدن را بپوشاند. به احتیاط واجب پیراهن باید از سر شانه تا نصف ساق پا تمام بدن را بپوشاند، و درازای سرتاسری باید به قدری باشد که بستن دو سر آن ممکن باشد، و پهنای آن باید به اندازه ای باشد که یک طرف آن روی طرف دیگر بیاید.
۲. اگر کفن با پول مخمس نخریده است و سال بر آن گذشته است، خمس آن داده شود.
۳. به احتیاط واجب، پارچه نازک بدن نما نباشد. با پوست مردار یا کفن غصبی نباید میت را کفن کرد و جز در ناچاری، کفن کردن با ابریشم خالص و پارچه زربفت یا پارچه پشم یا موی حیوان حرام گوشت، اشکال دارد.
۴. اگر کفن با نجاست میت یا نجاست دیگری نجس شود، باید شست یا عوض کرد یا در صورت خراب نشدن کفن، قسمت نجس را برید.

مقدمات نماز میت

۱. نماز میت واجب است و حتماً باید بعد از پایان غسل و حنوط و کفن کردن او خوانده شود. فراموشی و ندانستن مساله هم عذر نیست.
۲. غسل، وضو، تیمم، لباس پاک، بدن پاک در نماز میت شرط نیست و حتی می توان با لباس غصبی نماز میت خواند.
۳. نمازگزار باید رو به **قبله** باشد و واجب است میت را دقیقاً در جلو او با فاصله معمول در نماز جماعت، و همسطح با وی (کمی اختلاف سطح اشکال ندارد) به پشت بخوابانند، به طوری که سر او به طرف راست نمازگزار و پای او به طرف چپ نمازگزار باشد.
۴. بین میت و نمازگزار باید پرده و دیوار یا چیزی مانند اینها نباشد ولی اگر میت در تابوت و مانند آن باشد، اشکال ندارد.
۵. نماز میت را باید جز در ناچاری، ایستاده و با قصد قربت خواند. و باید میت را معین کند، مثلاً نیت کند نماز می خوانم بر این میت قربة الی الله.
۶. اگر با شرایط گفته شده نمازی بر میت گزارده نشده است، واجب است تا قبل از فروپاشی بدن، بر سر قبر او چنین نماز خواند.

واجبات نماز میت

- بعد از نیت و گفتن تکبیر اول: «اشهد ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله»
- بعد از تکبیر دوم: «اللهم صل علی محمد و آل محمد»
- بعد از تکبیر سوم: «اللهم اغفر للمؤمنین و المؤمنات».
- بعد از تکبیر چهارم اگر میت مرد است: «اللهم اغفر لهذا المیت» و اگر زن است: «اللهم اغفر لهذه المیت»
- سپس تکبیر پنجم را بگوید و تمام.

ذکر بهتر بعد از هر الله اکبر

- بعد از تکبیر اول: «اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له و اشهد ان محمدا عبده و رسوله ارسله بالحق بشیرا و نذیرا بین یدی الساعة».

بعد از تکبیر دوم: «اللهم صل على محمد و آل محمد و بارک على محمد و آل محمد و ارحم محمدا و آل محمد کافضل ما صليت و بارکت و ترحمت و المرسلين و الشهداء و الصديقين و جميع عباد الله الصالحين».

بعد از تکبیر سوم: «اللهم اغفر للمؤمنين و المؤمنات و المسلمين و المسلمات الاحياء منهم و الاموات تابع بيننا و بينهم بالخيرات انک مجيب الدعوات انک على کل شیء قدير».

بعد از تکبیر چهارم؛ اگر میت مرد است: «اللهم ان هذا (هذه) عبدک (امتک) و ابن (ابنة) عبدک و ابن (ابنة) امتک نزل (ت) بک و انت خير منزل به اللهم انا لا نعلم منه (ها) الا خيرا و انت اعلم به (ها) منا اللهم ان کان (ت) محسنا (محسنة) فزد فی احسانه (ها) و ان کان (ت) مسيئا (مسيئة) فتجاوز عنه (ها) و اغفر له (ها) اللهم اجعله (ها) عندک فی اعلى عليين و اخلف على اهله (ها) فی الغابرين و ارحمه (ها) برحمتک يا ارحم الراحمين».

تکبیر پنجم. تمام.

۷. مأمومین هم باید تکبیرها و دعاهاى نماز را بخواند.

احکام دفن

۱. واجب است میت را طوری در زمین دفن کنند که بوی او بیرون نیاید و درندگان هم نتوانند بدنش را بیرون آورند؛ اگر درنده نباشد یا بوی بد آن کسی را نیازارد، اقوی، کفایت عنوان دفن است.
۲. اگر دفن در زمین ممکن نباشد، دفن در بنا یا نهادن در تابوت کافی است.
۳. میت را باید در قبر به پهلو راست طوری بخوابانند که جلوی بدن او رو به قبله باشد.
۴. دفن مسلمان در قبرستان کافر جایز نیست.

مستحبات دفن

۱. جنازه را در چند ذرعى قبر زمین بگذارند و تا سه مرتبه کم کم نزدیک ببرند و در هر مرتبه زمین بگذارند و بردارند و در نوبت چهارم وارد قبر کنند.
۲. تلقین میت: بعد از آنکه میت را در لحد گذاشتند گره‌های کفن را باز کنند و صورت میت را روی خاک بگذارند و بالشی از خاک زیر سر او بسازند و پشت میت خشت خام یا کلوخی بگذارند که میت به پشت برنگردد و پیش از آنکه لحد را بپوشانند دست راست را به شانه راست میت بزنند و دست چپ را به قوت بر شانه چپ میت بگذارند و دهان را نزد یک گوش او ببرند و به شدت حرکت دهند و سه مرتبه بگویند: «اسمع افهم یا فلان بن فلان». پس از آن بگویند: «هل انت على العهد الذى فارقتنا عليه من شهادة ان لا اله الا الله وحده لا شریک له و ان محمدا صلی الله علیه و آله عبده و رسوله و سید النبیین و خاتم المرسلین»

«و ان عليا امير المؤمنين و سيد الوصيين و امام افترض الله طاعته على العالمين و ان الحسن و الحسين و علي بن الحسين و محمد بن علي و جعفر بن محمد و موسى بن جعفر و علي بن موسى و محمد بن علي و علي بن محمد و الحسن بن علي و القائم الحجة المهدي صلوات الله عليهم ائمة المؤمنين و حجج الله على الخلق اجمعين و ائمتك ائمة هدى بك ابرار»

يا فلان بن فلان.

«اذا اتاك الملكان المقربان رسولين من عند الله تبارك و تعالى و سالاك عن ربك و عن نبيك و عن دينك و عن كتابك و عن قبلتك و عن ائمتك فلا تخف و لا تحزن و قل في جوابهما الله ربي و محمد صلى الله عليه و آله نبيي و الاسلام ديني و القرآن كتابي و الكعبة قبلتي و امير المؤمنين علي بن ابي طالب امامي و الحسن بن علي المجتبي امامي و الحسين بن علي الشهيد بكر بلا امامي و علي زين العابدين امامي و محمد الباقر امامي و جعفر الصادق امامي و موسى الكاظم امامي و علي الرضا امامي و محمد الجواد امامي و علي الهادي امامي و الحسن العسكري امامي و الحجة المنتظر امامي هؤلاء صلوات الله عليهم اجمعين ائمتي و سادتي و قادتي و شفعايتي بهم اتولى و من اعدائهم اتبرا في الدنيا و الآخرة»

ثم اعلم يا فلان بن فلان: «ان الله تبارك و تعالى نعم الرب و ان محمد صلى الله عليه و آله نعم الرسول و ان علي بن ابي طالب و اولاده المعصومين الائمة الاثني عشر نعم الائمة»

«و ان ما جاء به محمد صلى الله عليه و آله حق و ان الموت حق و سؤال منكر و نكير في القبر حق و البعث حق و النشور حق و الصراط حق و الميزان حق و تطاير الكتب حق و ان الجنة حق و النار حق و ان الساعة آتية لا ريب فيها و ان الله يبعث من في القبور».

پس بگويد: «ا فهمت يا فلان»

پس از آن بگويد: «ثبتك الله بالقول الثابت و هداك الله الى صراط مستقيم عرف الله بينك و بين اوليائك في مستقر من رحمته».

پس بگويد: «اللهم جاف الارض عن جنبيه و اصعد بروحه اليك و لقه منك برهانا اللهم عفوك عفوك».

۳. مستحب است که غير از خویشان ميت کسانى که حاضرند با پشت دست خاک بر قبر بريزند و بگویند: «انا لله و انا اليه راجعون».

۴. مستحب است که روی قبر آب بپاشند و بعد از پاشیدن آب کسانی که حاضرند، دستها را بر قبر بگذارند و انگشتها را باز کرده در خاک فرو برند و هفت مرتبه سوره مبارکه "انا انزلناه" بخوانند و برای میت طلب آمرزش کنند و این دعا را بخوانند: «اللهم جاف الارض عن جنبیه و اصعد الیک روحه و لقه منک رضوانا و اسکن قبره من رحمتک ما تغنیه به عن رحمة من سواک».
۵. مستحب است انسان در مرگ خویشان مخصوصا در مرگ فرزند صبر کند و هر وقت میت را یاد می‌کند "انا لله و انا الیه راجعون" بگوید. و برای میت قرآن بخواند، و سر قبر پدر و مادر از خداوند حاجت بخواهد و قبر را محکم بسازد که زود خراب نشود.
۶. مستحب است در شب اول قبر دو رکعت نماز لیلۃ الدفن برای میت: در رکعت اول بعد از حمد، یک مرتبه آیه‌الکرسی و در رکعت دوم بعد از حمد، ده مرتبه سوره «قدر» بخوانند، و بعد از سلام نماز بگویند: «اللهم صل علی محمد و آل محمد و ابعث ثوابها الی قبر فلان».

بر طبق فتوای امام خمینی